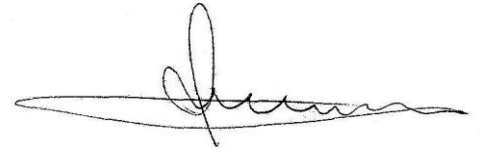

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

ПУСТОВАР Владислав Володимирович

УДК 332.146.2+330.322/341.1

**ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ З УРАХУВАННЯМ
ЙОГО ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО СТАТУСУ**

Спеціальність 08.00.05 – розвиток продуктивних сил
і регіональна економіка

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Покровськ – 2017

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Інституті економіки промисловості НАН України (м. Київ).

Науковий керівник – кандидат економічних наук **Білокінь Тарас Григорович**, начальник контрольно-ревізійного відділу ПАТ «Азот» (м. Черкаси).

Офіційні опоненти:

доктор економічних наук, професор **Коляденко Світлана Василівна**, Вінницький національний аграрний університет Міністерства освіти і науки України (м. Вінниця), завідувач кафедри економічної кібернетики;

кандидат економічних наук **Ковальова Марія Леонідівна**, Київський національний університет культури і мистецтв Міністерства культури України (м. Київ), доцент кафедри економіки і менеджменту.

Захист відбудеться «20» жовтня 2017 р. о 09 год. 00 хв. на засіданні спеціалізованої вченої ради К 11.052.09 у ДВНЗ «Донецький національний технічний університет» Міністерства освіти і науки України за адресою: 85300, м. Покровськ, пл. Шибанкова, 2, ауд. 1.113.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці ДВНЗ «Донецький національний технічний університет» Міністерства освіти і науки України за адресою: 85300, м. Покровськ, пл. Шибанкова, 2.

Автореферат розісланий «18» вересня 2017 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат економічних наук

О. В. Рева

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Інноваційна парадигма розвитку сучасних соціально-економічних систем, підвищення рівня глобальної конкуренції, наростання світових інтеграційних процесів, складний макроекономічний і суспільно-політичний стан країни та її територій, перетворення регіонів на самостійних учасників ринкових відносин обумовлюють необхідність оновлення підходів до формування стратегії регіонального розвитку як основи реалізації інноваційної моделі розбудови економіки регіону за умов гострої нестачі інвестиційних коштів на тлі виснаження продуктивних сил більшості регіонів країни.

Поточний стан соціально-економічного розвитку регіонів України свідчить про те, що інноваційно-інвестиційні детермінанти відтворення і нарощування продуктивних сил регіонів поступово втрачають потужність через розбалансованість у часі і цільовій спрямованості регіональних інноваційних і інвестиційних процесів, їх недостатню узгодженість зі стратегічними орієнтирами соціально-економічного розвитку регіону.

Наукову базу розвитку продуктивних сил і регіональної економіки становлять праці таких учених-економістів, як: О. Амоша, Т. Білокінь, В. Геєць, Н. Даций, Б. Данилишин, В. Комірна, Т. Кришталь, В. Куценко, В. Міщенко, О. Невелєв, В. Приходько, Н. Проскуріна, В. Проскура, В. Прушківський, М. Хвесик, О. Царенко та ін. Вирішенню проблем інноваційно-інвестиційної діяльності, розробці стратегій комплексного просторового розвитку присвячені дослідження А. Белової, С. Василенка, Е. Гілла [*E. Hill*], В. Гриньової, С. Десаї [*S. Desai*], М. Ковальнової, М. Корецького, Дж. Кортрайта [*J. Cortright*], К. Кощацькі [*K. Koschatzky*], М. Крупки, Т. Кулініча, П. Микитюка, М. Мюро [*M. Muro*], Я. Остафійчука, К. Оутон [*C. Oughton*], Б. Сеніва, Д. Стеценка, М. Фельдмана [*M. Feldman*], С. Фірсова, Н. Чалої, Д. Черваньова, І. Чукаєвої, В. Шеррера [*W. Scherrer*], І. Шкрабак та ін. Разом із тим, залишаються недостатньо розробленими наукові питання щодо теоретичного обґрунтування, методичного й організаційного забезпечення процесу формування стратегії розвитку регіону з урахуванням його інноваційно-інвестиційного статусу, утвореного структурою і характеристиками інноваційно-інвестиційних детермінант розвитку продуктивних сил регіону.

Усе вищевикладене обумовило вибір теми дослідження, його мети, завдань, об'єкту та предмету дослідження, а також структуру дисертації.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота підготовлена відповідно до плану науково-дослідної роботи Інституту економіки промисловості НАН України «Модернізація економіки промислових регіонів України в умовах децентралізації управління» (номер державної реєстрації 0115U001640, 2015–2016 рр.), в межах якої автором удосконалено концептуальний підхід до забезпечення стратегічного розвитку регіону, розвинуто методичні засади формування стратегії розвитку регіону з урахуванням його інноваційно-інвестиційного статусу; науково-дослідної роботи Черкаського державного технологічного університету «Муніципальне управління регіонів на основі капіталізації активів території»

(номер державної реєстрації 0113U003347, 2013–2016 рр.), в рамках якої автором поглиблені теоретичні положення стратегічного планування розвитку регіонів на засадах виявлення і нарощування інноваційно-інвестиційних детермінант, окреслені організаційно-методичні підходи до його забезпечення.

Мета і задачі дослідження. Метою дисертаційної роботи є розвиток теоретичних положень, методичних підходів та організаційних засад формування стратегії розвитку регіону на основі виявлення, комплексного дослідження і врахування його інноваційно-інвестиційного статусу.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність постановки та вирішення таких завдань:

узагальнити і розвинути теоретичні підходи до розуміння сутності інноваційно-інвестиційної детермінанти стратегічного розвитку регіону;

поглибити теоретико-методичні засади формування і реалізації регіональної політики, спрямованої на підвищення інноваційно-інвестиційного статусу регіону як основи стратегії його соціально-економічного розвитку;

проаналізувати показники соціально-економічного розвитку регіонів України і визначити їх інноваційно-інвестиційний статус;

удосконалити концептуальні засади забезпечення стратегічного розвитку регіону на основі підвищення його інноваційно-інвестиційного статусу;

удосконалити організаційний механізм формування стратегії розвитку регіону;

розвинути інформаційно-аналітичне забезпечення організаційного механізму формування стратегії розвитку регіону;

удосконалити методичні засади формування стратегії розвитку регіону з урахуванням його інноваційно-інвестиційного статусу.

Об'єктом дослідження є процеси управління стратегічним соціально-економічним розвитком регіонів.

Предметом дослідження є теоретичні основи, методичні підходи й організаційні засади формування стратегії соціально-економічного розвитку регіону на основі синергії інноваційних і інвестиційних процесів в регіоні.

Методи дослідження. Теоретичною і методологічною основою роботи є положення сучасних теорій і концепцій регіональної економіки і розміщення продуктивних сил, державного регулювання регіонального розвитку, інновацій та інвестицій. В процесі дослідження використовувався комплекс загальнонаукових, конкретно-наукових і спеціальних методів дослідження, зокрема: теоретичний аналіз, систематизація, конкретизація, онтологізація (в процесі розвитку понятійно-категоріального апарату дослідження і теоретико-методичних засад формування і реалізації регіональної політики), статистичний аналіз, графічний метод, порівняння (при діагностиці стану соціально-економічного розвитку регіонів України), систематизація, групування, кореляційний аналіз, кластеризація (при визначенні інноваційно-інвестиційного статусу регіонів України), індукція і дедукція, абстрактно-логічний синтез, концептуалізація (при удосконаленні концептуального підходу до забезпечення стратегічного розвитку регіону з урахуванням його інноваційно-інвестиційного

статусу), структурний аналіз, ієрархії, програмно-цільовий, структурне моделювання (в процесі удосконалення організаційного механізму формування стратегії розвитку регіону і його інформаційно-аналітичного забезпечення), структурного синтезу, узагальнення (при удосконаленні методичних засад формування стратегії розвитку регіону і формулюванні висновків дослідження), системний, факторний аналіз (вдосконалення методики оцінки рівня інноваційної діяльності регіону), метод експертних оцінок, класифікаційний та типологічний підходи (при аналізі рівня соціально-економічного розвитку регіонів України, оцінці рівня інноваційної діяльності регіону).

Інформаційною та емпіричною основою дослідження є законодавство України, міжнародна нормативно-правова база, матеріали Державної служби статистики України, Головного управління статистики в Черкаській області, аналітичні звіти, наукові публікації за тематикою дослідження, а також результати власних досліджень автора.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розвитку теоретичних основ, методичних підходів і організаційних засад формування стратегії розвитку регіону з урахуванням його інноваційно-інвестиційного статусу. Основні положення, які відображають наукову новизну дослідження, полягають у такому:

удосконалено:

методичні засади оцінки впливу використання інноваційно-інвестиційної складової продуктивних сил на соціально-економічний розвиток регіонів за рахунок обґрунтування підходу до визначення інноваційно-інвестиційного статусу регіону на основі інтегрального коефіцієнта, який характеризує ступінь взаємозв'язку інноваційних і інвестиційних процесів в регіоні з рівнем розвитку його продуктивних сил, що дозволить підвищити обґрунтованість вибору шляхів і інструментів забезпечення стратегічного розвитку регіону;

концептуальний підхід до забезпечення стратегічного розвитку регіону, особливістю якого є спрямованість на інтеграцію заходів регіональної інноваційної і інвестиційної політики регіону як основи досягнення інноваційно-інвестиційної синергії за напрямами регіональної спеціалізації на засадах державно-приватного партнерства, що дозволить визначати напрями удосконалення структури і механізмів реалізації стратегії соціально-економічного розвитку окремих регіонів;

організаційний механізм формування стратегії розвитку регіону шляхом забезпечення урахування його інноваційно-інвестиційного статусу, розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення, створення тимчасового робочого органу формування стратегії регіонального розвитку, що спрямовано на здійснення стратегічне планування розвитку регіону на засадах інтеграції інвестиційних і інноваційних процесів;

методичні засади формування стратегії розвитку регіону з урахуванням його інноваційно-інвестиційного статусу шляхом визначення структури і змісту ключових елементів стратегії (мета, принципи, характеристика соціально-

економічного стану і виробничих сил регіону, сценарії розвитку, комплекс стратегічних і операційних цілей (з визначенням очікуваних результатів та індикаторів досягнення цілі), методи, інструменти і механізм реалізації стратегії), що уможливить прискорення соціально-економічного розвитку регіону на інноваційній основі;

дістали подальшого розвитку:

понятійно-категоріальний апарат регіональної економіки за рахунок авторського визначення поняття «інноваційно-інвестиційні детермінанти регіонального розвитку» як передумови інноваційного й інвестиційного характеру, визначальних чинників розвитку продуктивних сил регіону, що розглядаються як сукупність елементів, які взаємопов'язані і взаємодіють між собою, породжуючи синергетичний ефект як імпульс для соціально-економічного прориву та суспільного прогресу регіону, що посилює аргументацію забезпечення системного розвитку інноваційно-інвестиційних процесів на рівні регіону;

інструменти забезпечення синергетичного ефекту реалізації регіональної інноваційної та інвестиційної політики за рахунок уточнення принципів, організаційно-методичних підходів і процедур їх узгодження у часі і ресурсно-цільової синхронізації програмних заходів з їх реалізації, що дозволить підвищити інноваційно-інвестиційний статус регіону як сукупності стабільних значень кількісних і якісних характеристик стану інноваційно-інвестиційних детермінант розвитку продуктивних сил регіону, яка визначає їх відносну позицію в системі ключових чинників соціально-економічного розвитку регіону;

організаційно-методичні положення розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення організаційного механізму стратегічного планування в регіоні за рахунок розширення і структурної трансформації блоку інвестиційного забезпечення реалізації стратегії регіонального розвитку, що сприятиме підвищенню обґрунтованості управлінських рішень в процесі її формуванні.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що методичні положення й організаційні підходи, висновки і рекомендації, викладені в дисертації, доведено до рівня практичних пропозицій, які використовувалися Департаментом регіонального розвитку Черкаської обласної державної адміністрації при підготовці «Стратегії розвитку Черкаської області на період до 2020 року» (довідка від 20.12.2016 № 1722); ТОВ «ГАЛЕН» при визначенні пріоритетних напрямів інвестування в Черкаській області (довідка від 02.12.2016 № 181/1); ТОВ «ІСІМЕК Україна» при ідентифікації дійсного інноваційно-інвестиційного статусу підприємства (довідка від 10.11.2016 № 283); Головним науково-експертним управлінням Апарату Верховної ради України в процесі наукової експертизи проектів законів з питань регіональної політики (довідка від 12.05.2014 № 16/6-55).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаною науковою працею, в якій викладено авторські розробки щодо формування стратегії соціально-економічного розвитку регіону на основі ідентифікації, комплексного використання та підвищення його інноваційно-

інвестиційного статусу. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертації наведено лише результати, отримані особисто автором, а їх зміст конкретизовано в списку публікацій.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації доповідалися та були схвалені на міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема: міжнародній науково-практичній конференції «Стратегія та механізми прискореного інноваційного розвитку економіки України на засадах соціально-екологічної відповідальності» (м. Вінниця, 2014); міжнародній науково-практичній конференції «Сталий соціально-економічний та екологічний розвиток: від теорії до практики» (м. Дніпропетровськ, 2014); XV міжнародній науково-практичній конференції «Теорія і практика сучасної економіки» (м. Черкаси, 2014); міжнародній науково-практичній конференції «Нова економічна політика на світовому, державному та регіональному рівнях» (м. Одеса, 2014); міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми модернізації економіки та фінансової системи України» (м. Черкаси, 2014).

Публікації. Основні результати дослідження викладені у 12 опублікованих працях загальним обсягом 4,53 ум.-друк. арк., з яких 3,43 ум.-друк. арк. належать особисто автору, у тому числі шість статей у наукових фахових виданнях (одна публікація у виданні, що входить до міжнародних науко метричних баз даних), одна стаття – в іноземному науковому виданні, п'ять тез наукових конференцій.

Структура і обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, які наведено на 166 сторінках основного друкованого тексту. Матеріали дисертації містять 11 рисунків, 11 таблиць, 16 додатків на 22 сторінках. Список використаних джерел складається зі 247 найменувань на 23 сторінках. Загальний обсяг роботи складає 211 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретико-методичні основи обґрунтування стратегічного розвитку регіону на основі інноваційно-інвестиційного статусу**» узагальнені теоретичні підходи до розуміння сутності інноваційно-інвестиційної детермінанти стратегічного розвитку регіону, обґрунтований синергетичний підхід до підвищення інноваційно-інвестиційного статусу регіону, розвинуті теоретико-методичні засади удосконалення регіональної політики в інноваційно-інвестиційній сфері.

Забезпечення стратегічного розвитку регіону передбачає розробку та реалізацію стратегій регіонального розвитку, що визначають основні напрями його соціально-економічної трансформації з метою забезпечення стійкості економічного розвитку та підвищення якості життя населення. Встановлено, що сучасні наукові погляди на сутність і зміст стратегії соціально-економічного розвитку регіону дозволяють розуміти її як систему якісно визначених елементів (цілей, завдань, правил, концепцій, моделей прийняття рішень і засобів їх реалізації), що взаємодіють між собою, утворюючи складну ієрархічно організовану цілісність, яка визначає напрями розвитку економічної системи регіону, удосконалення її структури з урахуванням ключових детермінант

розвитку задля забезпечення бажаних економічного і соціального ефектів, визначених генеральною метою соціально-економічного розвитку регіону. Обмеженість території як ресурсу її розвитку, загальнодержавний курс на розбудову інноваційної моделі економічного розвитку країни і її регіонів, світовий досвід стратегічного планування соціально-економічного розвитку територій обумовлюють необхідність активізації і підвищення ефективності інноваційно-інвестиційних процесів на рівні регіону, оновлення підходів, форм і методів формування і реалізації регіональної політики з урахуванням інноваційно-інвестиційних детермінант регіонів України.

Узагальнення теоретичних підходів до трактування змісту і призначення інновацій та інвестицій в регіональному розвитку дозволило сформулювати низку теоретичних положень, зокрема:

продукування інновацій та залучення інвестицій, що нині декларуються в стратегічних програмних документах соціально-економічного розвитку регіонів як ціль, є детермінантами регіонального розвитку;

зміст поняття детермінанти з позицій регіоналістики полягає в тому, що вона є причиною, чинником, передумовою, що зумовлює виникнення або розвиток певного процесу або явища в регіоні;

у контексті дослідження з позицій понятійного апарату інноваційно-інвестиційна детермінанта має розглядатися не тільки як фразеологічне зрощення, але як процес і результат інтеграції інноваційної та інвестиційної діяльності, що рахунок взаємодії активізує залучення ресурсів та нових можливостей розвитку;

стратегічний розвиток регіону можливий лише на засадах виявлення і комплексного урахування та нарощення інноваційно-інвестиційних детермінант.

Запропоновано авторське визначення поняття «інноваційно-інвестиційні детермінанти регіонального розвитку» як передумови інноваційного й інвестиційного характеру, визначальні чинники розвитку продуктивних сил регіону, що розглядаються з позицій системного підходу як сукупність елементів, які взаємопов'язані і взаємодіють між собою, породжуючи синергетичний ефект як імпульс для соціально-економічного прориву та суспільного прогресу регіону. Визначені і систематизовані зовнішні фактори впливу на формування і нарощування інноваційно-інвестиційної детермінанти регіону (прямі: ресурсно-цільові, споживацькі, інвестиційні, економічні, кадрові; опосередковані: політичні, соціальні, виробничі, екологічні, інфраструктурні) шляхом підвищення його інноваційно-інвестиційної привабливості. Ключовим внутрішнім чинником зростання потужності інноваційно-інвестиційної детермінанти регіону виступає підвищення його інноваційно-інвестиційного потенціалу, який, за результатами узагальнення теоретичних підходів до його розуміння, може розглядатися як максимальна сукупність інвестиційних ресурсів регіону, що можуть бути спрямовані в регіональні інноваційні процеси, націлені на досягнення регіональних орієнтирів інноваційної діяльності і підтримання й оптимізацію умов здійснення такої діяльності в регіоні в довгостроковій перспективі.

Обґрунтовано, що досягнення синергії взаємодії інноваційно-інвестиційних детермінант регіонального розвитку має забезпечуватися за рахунок інтеграції їх компонентів, що призводить до якісних структурних змін та підвищення показників життєдіяльності регіону, проходження точки біфуркації, забезпечення переходу на новий, більш диференційований і високий рівень впорядкованості соціально-економічної системи (рис. 1). При цьому формується певний інноваційно-інвестиційний статус регіону, під яким запропоновано розуміти сукупність стабільних значень кількісних і якісних характеристик стану інноваційно-інвестиційних детермінант регіонального розвитку, яка визначає їх співвідносний стан (позицію) в системі ключових чинників соціально-економічного розвитку продуктивних сил регіону.

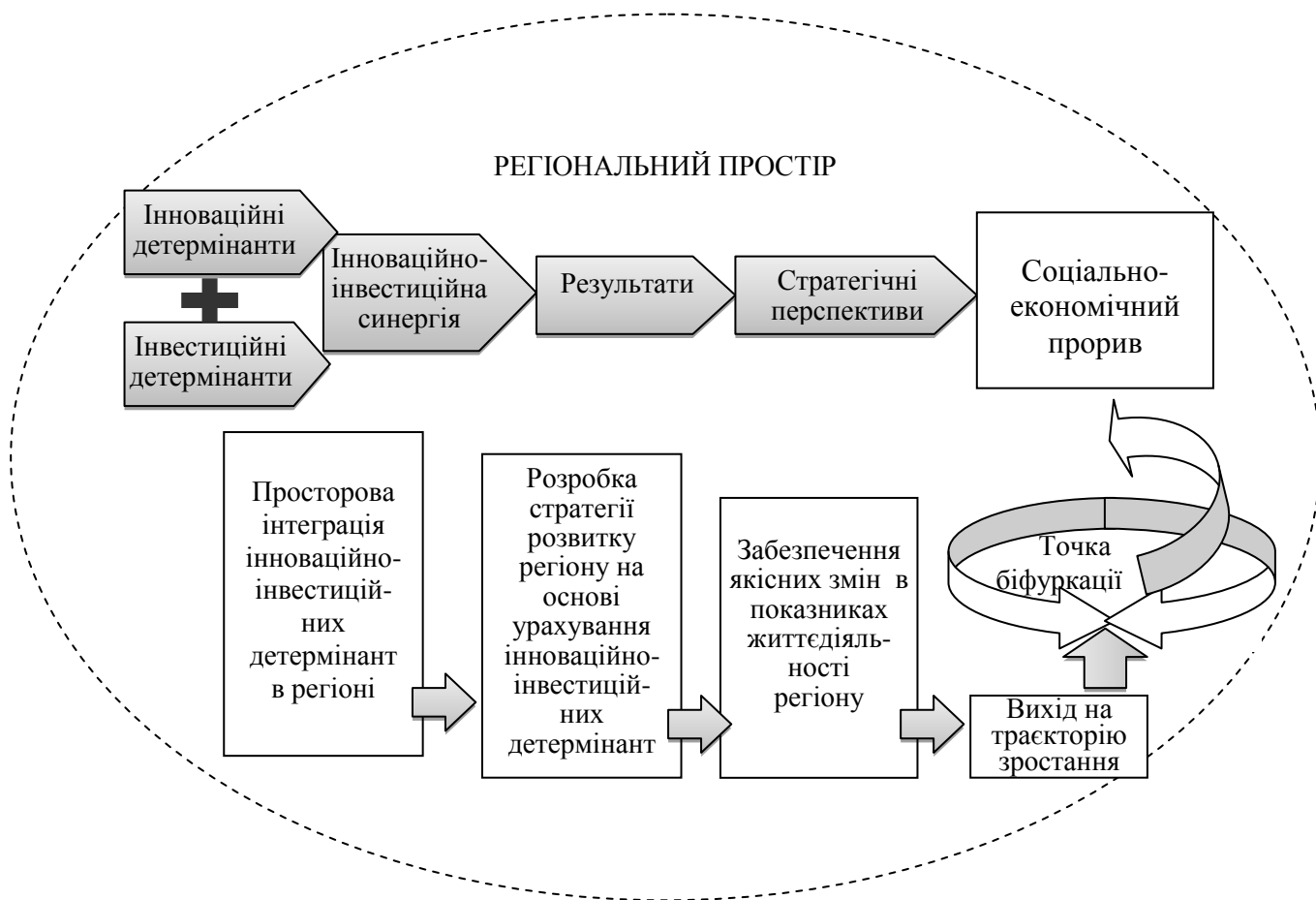

Рис. 1. Формування синергетичного ефекту взаємодії інноваційно-інвестиційних детермінант розвитку продуктивних сил регіону

До основних засобів підвищення інноваційно-інвестиційного статусу регіону як основи стратегії його соціально-економічного розвитку в результаті досягнення синергії інноваційно-інвестиційних детермінант мають бути віднесені: регіональна інноваційна політика, регіональна інвестиційна політика, а також принципи, організаційно-методичні підходи і процедури їх узгодження у часі і ресурсно-цільової синхронізації програмних заходів їх реалізації. Напрями і засоби нарощування інноваційно-інвестиційних детермінант регіонального розвитку і підвищення інноваційно-інвестиційного статусу запропоновано

визначати на основі результатів оцінювання їх впливу на стан соціально-економічного розвитку продуктивних сил регіонів України.

У другому розділі «**Діагностика стану соціально-економічного розвитку продуктивних сил регіонів України і їх інноваційно-інвестиційного статусу**» діагностовано стан соціально-економічного розвитку продуктивних сил регіонів України; обґрунтовано методичний підхід до визначення інноваційно-інвестиційного статусу регіону; удосконалено концептуальний підхід до забезпечення стратегічного розвитку регіону на основі підвищення його інноваційно-інвестиційного статусу (на прикладі Черкаської області).

Результати аналізу основних показників соціально-економічного розвитку продуктивних сил регіонів України свідчать про негативну зміну тренду інвестування економіки: після стабільного приросту капітальних інвестицій (2006–2012 рр., окрім 2009 р.), з 2013 р. їх обсяги почали скорочуватися. Розподіл капітальних інвестицій між регіонами тенденційно характеризується диспропорційністю і концентрацією в м. Київ, Дніпропетровській, Київській, Львівській, Харківській обл. (59,6 % від загальних по Україні), які є лідерами і в надходженні прямих іноземних інвестицій. У третині регіонів України (Івано-Франківській, Кіровоградській, Миколаївській, Одеській, Полтавській, Рівненській, Тернопільській і Харківській обл.) інвестиції не мають визначального впливу на низку показників економічного розвитку регіону (ВРП, фінансовий результат прибуткових підприємств, обсяг реалізованої промислової продукції, обсяг реалізованих послуг та обсяг реалізованої інноваційної продукції). При цьому значення інтегрального індексу ефективності інвестицій у цих регіонах, починаючи з 2006 р., має середній рівень, а в окремих періодах – високий. Здатність підприємств до самофінансування залишається низькою, що є однією із причин скорочення обсягів капітальних інвестицій у регіонах. У структурі капітальних інвестицій спостерігається тенденція до збільшення частки власних коштів з 57,8% у 2006 р. до 73,2 % у 2015 р. і зменшення частки кредитів банків та інших позик з 15,5% до 6,8% відповідно. Вкрай недостатній обсяг капіталовкладень у промисловість, спрямованих на інноваційну діяльність (зокрема, в середньому за 2006–2015 рр.: у Черкаській обл. – 3,5%, у Полтавській – 4,2%, Рівненській – 5,5 %). Зменшення протягом 2011–2015 рр. віддачі інвестицій в Україні у формі обсягів реалізованої інноваційної продукції, фінансового результату прибуткових підприємств зумовлено уповільненням інноваційної діяльності через скорочення обсягів інноваційних витрат та обсягів реалізованої інноваційної продукції, зниженням темпів реалізації промислової продукції, починаючи з 2012–2013 рр.

За результатами аналізу виявлені найбільш вагомими чинниками формування основних показників розвитку продуктивних сил регіонів України, які систематизовані за ознакою впливу на їх рівень інноваційно-інвестиційних детермінант регіонального розвитку і зведені у п'ять груп (трудові, споживчі, виробничі, фінансові, інфраструктурні) з визначенням часткових показників, що характеризують кожну групу. Ступінь обумовленості розвитку продуктивних сил регіону сформованими інноваційно-інвестиційними детермінантами

запропоновано визначати на основі інтегрального коефіцієнту, розрахованого за формулою:

$$I_p = \frac{\sum_{j=1}^m \sum_{i=1}^n \frac{a_{ij}}{b_{ij}}}{n \cdot m},$$

де a_{ij} , b_{ij} – часткові показники, що характеризують вплив кожної з груп чинників (по регіону i в середньому по Україні відповідно); n – кількість часткових показників по групі чинників; m – кількість груп чинників.

Результати розрахунків інтегрального коефіцієнту у порівнянні з основними показниками інноваційно-інвестиційної діяльності представлені в табл. 1.

Таблиця 1

**Інноваційно-інвестиційний статус регіонів України у 2015 р.
у порівнянні з показниками інноваційно-інвестиційної діяльності***

Регіони	(I_p)	Капітальні інвестиції, млрд грн	Прямі іноземні інвестиції, млн дол. США	Індекс інвестиційної привабливості (I_{in})	Частка промислових підприємств, що впроваджували інновації, %	
					інноваційні процеси	інноваційні види продукції
Вінницький	0,15	6,990	187,1	1,428	6,5	8,8
Волинський	0,09	5,527	248,1	1,410	5,8	3,8
Дніпропетровський	0,60	24,331	7182,9	1,418	4,3	5,8
Донецький	0,57	6,641	1827,7	1,281	2,9	4,6
Житомирський	0,12	3,755	249,3	1,385	8,8	6,1
Закарпатський	0,10	3,335	311,5	1,274	5,1	4,3
Запорізький	0,23	7,123	931,7	1,355	8,5	15,0
Івано-Франківський	0,14	9,285	836,6	1,478	11,2	8,8
Київський	0,27	22,936	1627,1	1,353	8,2	5,2
Кіровоградський	0,10	3,800	64,4	1,283	7,9	11,9
Луганський	0,22	1,826	582,4	1,280	6,3	3,8
Львівський	0,22	11,845	1248,1	1,601	13,3	8,2
Миколаївський	0,13	5,761	212,7	1,329	9,7	11,8
Одеський	0,24	8,409	1337,4	1,459	8,6	7,0
Полтавський	0,65	7,606	1000,6	1,283	5,4	10,3
Рівненський	0,12	4,177	220,2	1,343	6,5	4,1
Сумський	0,12	3,509	201,6	1,339	7,8	12,9
Тернопільський	0,10	3,537	50,1	1,356	10,9	9,8
Харківський	0,58	10,521	1569,5	1,404	16,4	10,8
Херсонський	0,10	2,927	210,6	1,264	10,9	13,0
Хмельницький	0,12	6,524	166,8	1,289	5,5	7,5
Черкаський	0,36	4,196	352,9	1,310	8,3	11,0
Чернівецький	0,08	2,608	59,3	1,250	9,4	11,3
Чернігівський	0,11	3,469	92,2	1,397	6,2	8,8
м. Київ	0,64	80,217	22600,4	1,419	8,7	12,7

*без урахування тимчасово окупованих територій АРК і Донецької та Луганської областей

Розрахунок непараметричних коефіцієнтів кореляції за даними табл. 1 показав, що інтегральний коефіцієнт (I_p) та індекс інвестиційної привабливості

(I_{in}) відображають реальний розподіл інноваційних та інвестиційних складових продуктивних сил між регіонами, тобто, є репрезентативними. На основі розрахованого інтегрального коефіцієнту методом кластеризації на основі k -середніх у просторі координат «інвестиційна привабливість регіону (I_{in}) – інтегральний коефіцієнт (I_p)» були визначені регіони з високим, середнім і низьким інноваційно-інвестиційним статусом (табл. 2).

Таблиця 2

Групування регіонів України за інноваційно-інвестиційним статусом

Інноваційно-інвестиційний статус	Діапазони значень координат	Регіони України
Високий	$1,419 \geq I_{in} \geq 1,281$ $0,64 \geq I_p \geq 0,57$	Дніпропетровський, Донецький, Полтавський, Харківський, м. Київ
Середній	$1,385 > I_{in}$ $0,36 \geq I_p \geq 0,08$	Закарпатський, Запорізький, Київський, Кіровоградський, Луганський, Миколаївський, Рівненський, Сумський, Тернопільський, Херсонський, Хмельницький, Черкаський, Чернівецький
Низький	$1,478 \geq I_{in} \geq 1,385$ $0,24 \geq I_p \geq 0,09$	Вінницький, Волинський, Житомирський, Івано-Франківський, Львівський, Одеський, Чернігівський

Удосконалення концептуального підходу до забезпечення стратегічного розвитку регіону здійснено на основі групування регіонів України за інноваційно-інвестиційним статусом з урахуванням особливостей розвитку продуктивних сил окремого регіону. Апробація розроблених пропозицій проведена на прикладі Черкаської області. Результати аналізу стану і тенденцій соціально-економічного розвитку продуктивних сил Черкаського регіону у межах стратегічних пріоритетів, визначених Стратегією розвитку Черкаської області до 2020 р. (рішення обласної ради від 05.03.2015 № 38-1/VI), діючих галузевих і регіональних програм розвитку до зволили сформувавши концептуальний підхід до забезпечення стратегічного прориву в регіоні (рис. 2), спрямований на забезпечення синергетичної інтеграції інноваційно-інвестиційних детермінант за напрямками регіональної спеціалізації (сільське господарство та переробна промисловість, хімічна, машинобудівна промисловість) на засадах державно-приватного партнерства.

У третьому розділі «**Організаційно-методичні засади формування стратегії розвитку регіону з урахуванням його інноваційно-інвестиційного статусу (на прикладі Черкаської області)**» удосконалено організаційний механізм формування стратегії розвитку регіону і розвинуто його інформаційно-аналітичне забезпечення, удосконалено методичні засади формування стратегії розвитку регіону з урахуванням його інноваційно-інвестиційного статусу.

На основі поглиблення концептуальних засад забезпечення стратегічного розвитку регіону удосконалено організаційний механізм формування стратегії розвитку регіону, особливістю якого є урахування регіонального інноваційно-інвестиційного статусу і створення тимчасового робочого органу формування

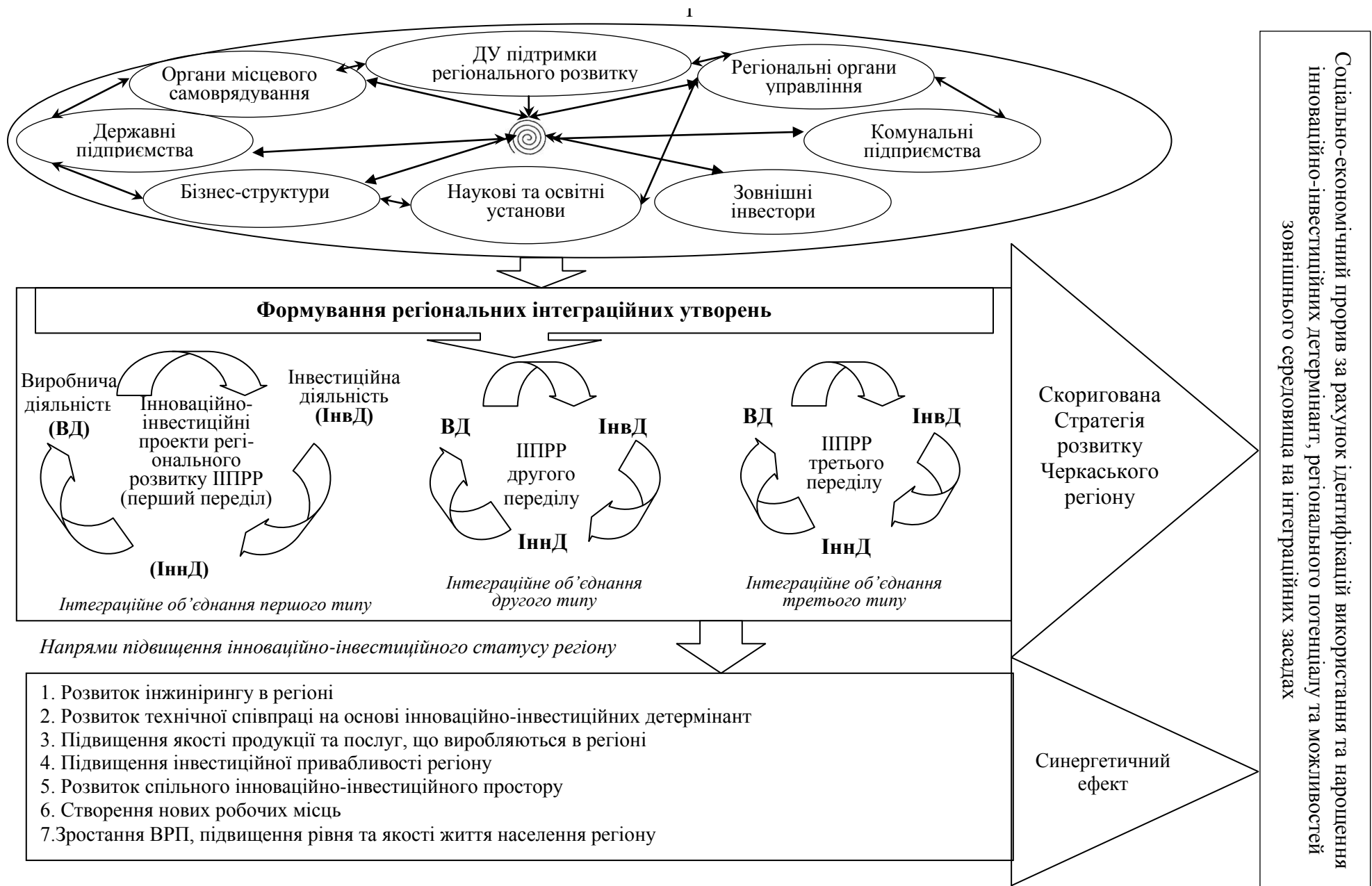

Рис. 2. Концептуальний підхід до забезпечення стратегічного розвитку Черкаської області з урахуванням інноваційно-інвестиційного статусу

стратегії з метою залучення широкого кола учасників регіонального розвитку з метою узгодження їх інтересів зі стратегічними цілями розвитку регіону і засобами їх реалізації у визначених напрямках підвищення інноваційно-інвестиційного статусу регіону, а також синергетичної інтеграції інвестиційних і інноваційних процесів за рахунок розширення державно-приватного партнерства і розвитку кластерних ініціатив за напрямами регіональної спеціалізації (рис.3).

Окремим напрямом удосконалення механізму формування стратегії розвитку регіону є суттєве розширення і структурна трансформація його інформаційно-аналітичного забезпечення, зокрема інвестиційного блоку. В роботі запропоновані організаційно-методичні положення стосовно удосконалення моделі оптимізації джерел інвестиційного забезпечення регіонального розвитку на інноваційних засадах і максимізації їх інвестиційного потенціалу (власні кошти підприємств, фонди міжрегіонального розвитку, інвестиційне кредитування, позабюджетні галузеві та міжгалузеві фонди НДДКР, залучені кошти населення, венчурні фонди тощо), а також визначення і моніторингу рівня інноваційно-інвестиційного потенціалу регіону та ризиків, пов'язаних з його реалізацією.

Уточнено структуру інформаційної системи, в якій запропоновано виділити оціночно-рейтингову і прогнозно-регулюючу підсистеми, функціонування яких має здійснюватися на комерційній основі за рахунок споживачів інформації (потенційні інвестори, інвестиційні інститути, керівники підприємств, менеджери проектів тощо).

Реалізація удосконаленого організаційного механізму дозволить забезпечити формування Стратегії соціально-економічного розвитку Черкаської області на основі визначених в роботі таких її ключових елементів.

Мета стратегії: забезпечення сталого розвитку регіону за рахунок синергетичної інтеграції інноваційних і інвестиційних процесів і гармонічного поєднання високотехнологічних промислового і екологічного сільськогосподарського виробництва, оздоровчого та історичного туризму, високої якості життя та безпечного довкілля.

Принципи: партнерства, життєздатності, інтеграції, інноваційно-інвестиційної синергії, ієрархії стратегічних планів, субсидіарності, інституціональної пам'яті.

Характеристика соціально-економічного стану і виробничих сил регіону: адміністративно-територіальний устрій і географічне розташування, природні ресурси, трудові ресурси і демографія, інфраструктура, економічний стан і підприємництво, фінансово-бюджетні показники, інноваційно-інвестиційний статус.

Сценарії розвитку регіону:

базовий (інерційний розвиток при збереженні структури економіки регіону, економічних і суспільно-політичних тенденцій в країні і світі);

оптимістичний (стрімке зростання інноваційно-інвестиційного статусу регіону шляхом реалізації всього комплексу напрямів його підвищення і досягнення синергетичного ефекту за рахунок використання можливостей, наданих сприятливим зовнішнім середовищем);

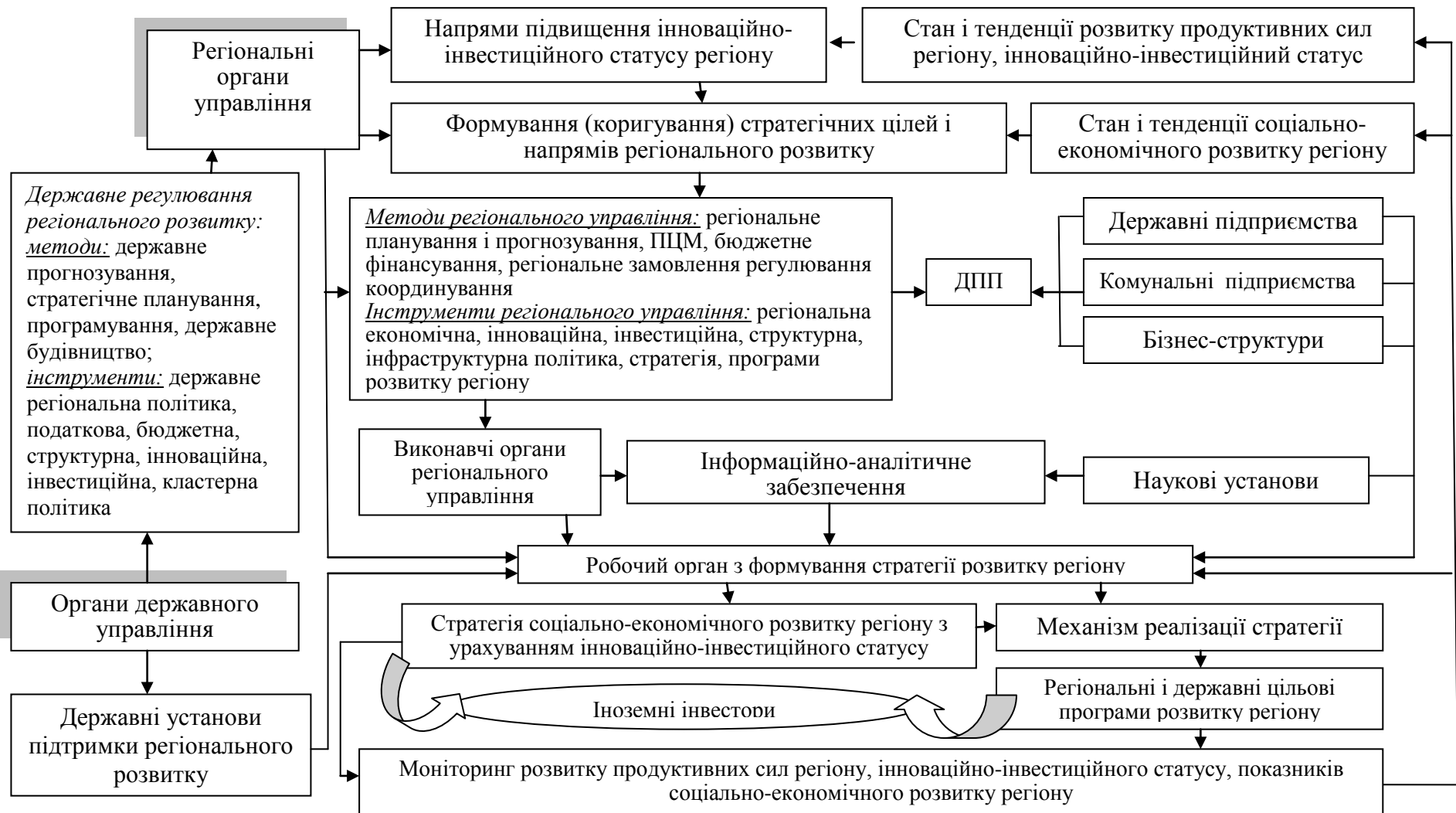

Рис. 3. Організаційний механізм формування стратегії розвитку регіону з урахуванням його інноваційно-інвестиційного статусу

реалістичний (часткова реалізація або помірні результати підвищення інноваційно-інвестиційного статусу регіону через обмежені можливості або здійснення загроз зовнішнього середовища).

Комплекс стратегічних і оперативних цілей (з визначенням очікуваних результатів та індикаторів досягнення цілі):

зростання конкурентоспроможності регіону: підвищення інноваційно-інвестиційного статусу області; впровадження інноваційних методів управління регіональним розвитком, оптимізація структури економіки регіону, підвищення енергоефективності, розвиток малого підприємництва, розвиток туристично-рекреаційної сфери;

розвиток сільських територій: диверсифікація структури сільськогосподарського виробництва і ступеня переробки продукції, розвиток сільських територій і малих міст;

розвиток людського капіталу: розвиток системи адаптації населення до потреб ринку праці регіону, підвищення економічної і соціальної активності населення регіону;

екологічна безпека та збереження довкілля: підвищення екологічної безпеки життєдіяльності регіону, розвиток екомережі, природно-заповідного фонду, збереження біологічного та ландшафтного різноманіття.

Методи реалізації стратегії: програмно-цільовий, управління з ризиками шляхом створення тимчасових управлінських структур на основі організації і самоорганізації в управлінні регіональним розвитком.

Інструменти реалізації стратегії: регіональна інноваційна політика, регіональна інвестиційна політика, регіональна структурна політика, інфраструктурна політика регіону, державно-приватне партнерство, регламенти і процедури взаємодії органів державного, регіонального, галузевого управління, місцевого самоврядування, бізнес-структур, громадських організацій

Механізм реалізації стратегії: координаційно-моніторингового типу на тимчасовій основі на період реалізації стратегії, який визначається складом регіональних і державних цільових програм соціально-економічного розвитку регіону.

Термін реалізації стратегії – 6 років з поділом на два етапи по три роки з щорічним моніторингом реалізації стратегії. Після виконання першого етапу передбачається можливість коригування її елементів відповідно до поточних умов і тенденцій зміни внутрішніх і зовнішніх чинників регіонального розвитку. По завершенні другого етапу має бути виконаний аналіз стану і закономірностей розвитку продуктивних сил регіону, показників регіонального соціально-економічного розвитку, інноваційно-інвестиційний статусу регіону, ефективності і результативності реалізації стратегії і причин, що їх зумовили.

Впровадження запропонованих методичних засад формування стратегії розвитку регіону не тільки уможливить прискорення соціально-економічного розвитку регіону на інноваційній основі, але й одночасно дозволить підвищити

інноваційно-інвестиційний статус регіону, що закладає основу зростання темпів регіонального розвитку у майбутніх періодах.

Таким чином при розробці стратегії розвитку регіону визначення його інноваційно-інвестиційного статусу (з урахуванням інноваційних та інвестиційних процесів) є стратегічно важливим і це необхідно враховувати в процесі розробки інвестиційної політики. Без забезпечення фінансових джерел, у період їх хронічної дефіцитності, без забезпечення ефективного інвестування неможливий регіональний розвиток. Автором розроблені пропозиції щодо пошуку джерел фінансування інвестиційних проектів, тобто залучення фінансових ресурсів для реалізації програми розвитку регіону та подальшого розподілу коштів між різними інвестиційними проектами.

ВИСНОВКИ

У дисертації розв'язано важливе науково-прикладне завдання щодо розвитку теоретичних, методичних і організаційних засад формування стратегії розвитку регіону з урахуванням його інноваційно-інвестиційного статусу. Зміст основних висновків і рекомендацій полягає в такому.

1. За результатами узагальнення теоретичних підходів до розуміння сутності інноваційно-інвестиційних детермінант стратегічного розвитку регіону запропоновано трактувати їх як передумови інноваційного й інвестиційного характеру, визначальні чинники розвитку продуктивних сил регіону, що розглядаються з позицій системного підходу як сукупність елементів, які взаємопов'язані між собою, породжуючи у процесі взаємодії синергетичний ефект як імпульс для соціально-економічного прориву та суспільного прогресу регіону. Визначені і деталізовані ключові екзогенні й ендогенні фактори і чинники впливу на формування і нарощування інноваційно-інвестиційних детермінант регіону.

2. Поглиблено теоретико-методичні засади забезпечення інноваційно-інвестиційної синергії в процесі регіонального розвитку, в результаті чого формується інноваційно-інвестиційний статус регіону як сукупність стабільних значень кількісних і якісних характеристик стану інноваційно-інвестиційних детермінант його соціально-економічного розвитку, яка визначає їх відносну позицію в системі ключових чинників стратегічного розвитку регіону. Визначено, що інструментами при цьому виступають регіональна інноваційна і регіональна інвестиційна політики за умови узгодження у часі і ресурсно-цільової синхронізації програмних заходів їх реалізації.

3. За результатами аналізу динаміки показників соціально-економічного розвитку продуктивних сил регіонів України діагностовано низку негативних тенденцій і закономірностей. Виявлені і згруповані найбільш вагомі чинники формування основних показників розвитку продуктивних сил регіонів України (трудові, споживчі, виробничі, фінансові, інфраструктурні). Розроблені методичні положення щодо визначення інноваційно-інвестиційного статусу регіонів за допомогою інтегрального коефіцієнта, який характеризує ступінь

взаємозв'язку інноваційних і інвестиційних процесів в регіоні з рівнем розвитку його продуктивних сил та ідентифіковані регіональні кластери з високим, середнім і низьким рівнем інноваційно-інвестиційного статусу.

4. Удосконалення концептуальних засад забезпечення стратегічного розвитку регіону здійснено на основі групування регіонів за рівнем їх інноваційно-інвестиційного статусу і апробовано на прикладі Черкаського регіону шляхом визначення напрямів підвищення його інноваційно-інвестиційного статусу зі збереженням структури галузей спеціалізації регіону (сільське господарство і переробна промисловість, хімічна, машинобудівна промисловості) і створенням умов для формування в регіоні інтеграційних утворень і процесів (зокрема за рахунок розвитку державно-приватного партнерства), здатних забезпечити синергетичний ефект від інноваційної та інвестиційної діяльності в регіоні як основу його стратегічного прориву.

5. Представлено організаційний механізм формування стратегії розвитку регіону, який дозволяє враховувати в процесі стратегічного планування поточний інноваційно-інвестиційний статус регіону і забезпечувати напрями його підвищення. Організаційний механізм побудований на засадах поєднання організації і самоорганізації в управлінні регіональним розвитком, що втілюється шляхом створення тимчасового робочого органу формування стратегії розвитку регіону і розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення обґрунтування управлінських рішень при формуванні стратегії регіонального розвитку.

6. Розвиток інформаційно-аналітичного забезпечення організаційного механізму формування стратегії розвитку регіону запропоновано здійснити за рахунок обґрунтування організаційно-методичних положень щодо удосконалення моделі оптимізації джерел інвестиційного забезпечення регіонального розвитку на інноваційних засадах, максимізації їх інвестиційного потенціалу і виділення в структурі інформаційної системи оціночно-рейтингової і прогнозно-регулюючої підсистем, що функціонують на комерційній основі.

7. Методичні засади формування стратегії розвитку регіону удосконалені в частині визначення її структури і складу основних елементів, зокрема: мети, принципів, характеристик соціально-економічного стану і виробничих сил регіону, сценаріїв розвитку, комплексу стратегічних і операційних цілей, методів, інструментів і механізму реалізації стратегії соціально-економічного розвитку регіону.

8. В цілому проведене дослідження дало змогу поглибити теоретичні уявлення про сутність інноваційно-інвестиційної детермінанти стратегічного розвитку регіону, теоретико-методичні засади формування і реалізації регіональної політики, націленої на підвищення інноваційно-інвестиційного статусу регіону, концептуально визначити шляхи забезпечення стратегічного розвитку регіону на основі підвищення його інноваційно-інвестиційного статусу, удосконалити організаційний механізм і методичні засади формування стратегії розвитку регіону з урахуванням його інноваційно-інвестиційного статусу, що

уможливиює прискорення соціально-економічного розвитку регіону на інноваційній основі і зростання його темпів у майбутніх періодах.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ РОБІТ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікації у наукових фахових виданнях

1. Пустовар В. В. Підвищення інвестиційної привабливості регіонів в умовах інноваційного розвитку / В. В. Пустовар // Наукові праці Донецького національного технічного університету. – Покровськ : ДВНЗ «ДонНТУ», 2016. – № 1. – С.147–155. (Серія «Економічна») (0,5 ум.-друк. арк.).

2. Пустовар В. В. Формування стратегії розвитку регіону з урахуванням його інноваційно-інвестиційного статусу [Електронний ресурс] / В. В. Пустовар // Ефективна економіка¹. – 2016. – № 4. – Режим доступу до журналу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5755> (0,5 ум.-друк. арк.).

3. Пустовар В. В. Світовий досвід формування регіональної економічної політики / В. В. Пустовар // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. – Черкаси : ЧДТУ, 2014. – Вип. 37. – Ч. III. – С. 25–29 (Серія: економічні науки) (0,61 ум.-друк. арк.).

4. Пустовар В. В. Стратегічний розвиток регіону на основі активізації інноваційно-інвестиційних процесів / В. В. Пустовар // Вісник Черкаського університету. Серія : Економічні науки. – 2014. – № 39 (332). – С. 87–92. (0,72 ум.-друк. арк.).

5. Білокінь Т. Стратегічні напрями формування конкурентоспроможності регіонів / Т. Білокінь, В. Войцехівський, В. Пустовар // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. – Черкаси : ЧДТУ, 2014. – № 36. – Ч. IV. – С. 29–35 (Серія: економічні науки) (0,81 ум.-друк. арк.). *Особистий внесок : стратегічні напрями соціально-економічного розвитку регіону на засадах нарощення інноваційно-інвестиційної детермінанти.* (0,25 ум.-друк. арк.).

6. Годлевська А. Особливості стратегічного планування розвитку регіону / А. Годлевська, В. Пустовар, С. Гребень // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. – Черкаси : ЧДТУ, 2013. – № 34. – Ч. II. – Т. 3. – С. 86–89 (Серія: економічні науки). (0,4 ум.-друк. арк.). *Особистий внесок : поглиблення теоретичних засад стратегічного розвитку регіону* (0,15 ум.-друк. арк.).

Статті у наукових виданнях іноземних країн

7. Tkachenko Yu. Approaches to the definition of cross-border cooperation : discussion points / Yu. Tkachenko, V. Pustovar // The Russian academic journal. – 2014. – № 3. – Vol. 29. – P. 39–45 (0,31 ум.-друк. арк.). *Особистий внесок : визначення стратегічних напрямів регіонального розвитку на засадах міжрегіональної та транскордонної інтеграції* (0,15 ум.-друк. арк.).

¹Включено до міжнародних науко-метричних баз даних: GoogleScholar, Index Copernicus.

Матеріали наукових конференцій

8. Білокінь Т. Г. Стратегічні пріоритети соціально-економічного розвитку регіону / Т. Г. Білокінь, В. В. Пустовар // Актуальні проблеми модернізації економіки та фінансової системи України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Черкаси, 28–29 лист. 2014 р.). – Черкаси : Черкаський державний технологічний університет, 2014. – С. 116–119 (0,23 ум.-друк. арк.). *Особистий внесок : визначення стратегічних пріоритетів соціально-економічного розвитку регіону на засадах інноваційно-інвестиційної детермінанти (0,1 ум.-друк. арк.).*

9. Пустовар В. В. Економічні механізми реалізації екологічних завдань стратегії соціально-економічного розвитку регіону / В. В. Пустовар // Нова економічна політика на світовому, державному та регіональному рівнях : зб. тез наук. робіт уч-в Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 21–22 лист. 2014 р.). – Одеса : ЦЕДР, 2014. – Ч. 2. – С. 98–100 (0,1 ум.-друк. арк.).

10. Пустовар В. В. Стратегічне планування регіонального розвитку : основні етапи та сучасні вимоги / В. В. Пустовар // Теорія і практика сучасної економіки : матер. XV Міжнар.наук.-практ. конф. (м. Черкаси, 19 лист. 2014 р.). – Черкаси : Черкаський державний технологічний університет, 2014. – С. 187–190 (0,15 ум.-друк. арк.).

11. Пустовар В. В. Стратегічне планування сталого розвитку регіону в умовах соціально орієнтованої економіки / В. В. Пустовар // Сталий соціально-економічний та екологічний розвиток : від теорії до практики : матер. Міжнар.наук.-практ.конф. (м. Дніпропетровськ, 13–14 лист. 2014 р.). – Дніпропетровськ : НГУ, 2014. – С. 61–63 (0,1 ум.-друк. арк.).

12. Пустовар В. В. Стратегічне планування : регіональний аспект / В. В. Пустовар // Стратегія та механізми прискореного інноваційного розвитку економіки України на засадах соціально-екологічної відповідальності : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 29–30 жовт. 2014 р.). – Дніпропетровськ : НГУ, 2014. – С. 37–39 (0,1 ум.-друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Пустовар В. В. Формування стратегії розвитку регіону з урахуванням його інноваційно-інвестиційного статусу. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка. – ДВНЗ «Донецький національний технічний університет» Міністерства освіти і науки України, Покровськ, 2017.

У дисертаційній роботі розвинуті теоретичні підходи до розуміння сутності інноваційно-інвестиційної детермінанти стратегічного розвитку регіону; поглиблені теоретико-методичні засади формування і реалізації регіональної політики, спрямованої на підвищення інноваційно-інвестиційного статусу регіону як основи стратегії його соціально-економічного розвитку. Удосконалено методичні засади оцінки впливу інноваційно-інвестиційної складової продуктивних сил на соціально-економічний розвиток регіонів з

використанням інтегрального показника ступеня взаємозв'язку інноваційних та інвестиційних процесів в регіоні з рівнем розвитку його продуктивних сил. Удосконалено концептуальні засади стратегічного розвитку регіону на основі підвищення його інноваційно-інвестиційного статусу, організаційний механізм формування стратегії розвитку регіону і розвинуто його інформаційно-аналітичне забезпечення. Удосконалено методичні засади формування стратегії розвитку регіону з урахуванням його інноваційно-інвестиційного статусу.

***Ключові слова:** регіон, продуктивні сили, інноваційно-інвестиційні детермінанти, інноваційно-інвестиційний статус, організаційний механізм, інформаційно-аналітичне забезпечення, стратегія розвитку.*

АННОТАЦІЯ

Пустовар В.В. Формирование стратегии развития региона с учетом его инновационно-инвестиционного статуса. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.05 – развитие производительных сил и региональная экономика. – ГВУЗ «Донецкий национальный технический университет» Министерства образования и науки Украины, Покровск, 2017.

Диссертация посвящена решению актуальной научной задачи развития теоретических положений, методических подходов и организационных основ формирования стратегии развития региона на основе определения, комплексного исследования и учета его инновационно-инвестиционного статуса.

В работе предложена авторская трактовка инновационно-инвестиционных детерминант регионального развития как предпосылок инновационного и инвестиционного характера, определяющих составляющих развития производительных сил региона, рассматриваемых как совокупность элементов, взаимосвязанных между собой, порождающих в процессе взаимодействия синергетический эффект как импульс для социально-экономического прорыва и общественного прогресса региона. Выделены, систематизированы и детализированы факторы влияния на формирование и наращивание инновационно-инвестиционных детерминант региона (эндогенные и экзогенные).

Обоснованы теоретические положения и методический подход к формированию синергетического эффекта взаимодействия инновационно-инвестиционных детерминант развития производительных сил региона, что формирует его инновационно-инвестиционный статус, как совокупность стабильных значений количественных и качественных характеристик состояния инновационно-инвестиционных детерминант, определяющая их относительную позицию в системе основных факторов стратегического развития региона. Уточнены принципы, организационно-методические подходы и процедуры согласования во времени и ресурсно-целевой синхронизации программных средств реализации региональной инновационной и инвестиционной политики для обеспечения синергетического эффекта.

Проведен анализ динамики показателей социально-экономического развития регионов и их продуктивных сил, выявлены тенденции и закономерности ее развития. Выделены основные группы факторов формирования производительных сил регионов (трудовые, потребительские, производственные, финансовые, инфраструктурные), на основе которых предложен интегральный коэффициент, характеризующий инновационно-инвестиционный статус региона как степень влияния инновационно-инвестиционных детерминант развития производительных сил региона на показатели его социально-экономического развития. По результатам расчета интегральных коэффициентов и индексов инвестиционной привлекательности регионов выявлены региональные кластеры с высоким, средним и низким инновационно-инвестиционным статусом.

Усовершенствован концептуальный подход к обеспечению стратегического развития регионов на основе их кластеризации, который апробирован на примере Черкасской области, для которой определены направления повышения инновационно-инвестиционного статуса с сохранением структуры отраслей специализации и созданием условий для формирования в регионе интегрированных образований, обеспечивающих синергетический эффект от инновационной и инвестиционной деятельности.

Усовершенствован организационный механизм формирования стратегии развития региона на основе его инновационно-инвестиционного статуса и направлений его повышения, предусматривающий создание временного рабочего органа формирования стратегии на основе соединения организации и самоорганизации в процессе создания стратегии, а также развитие информационно-аналитического обеспечения за счет расширения инвестиционного блока. Обоснованы организационно-методические положения по совершенствованию модели оптимизации источников инвестиционного обеспечения инновационного регионального развития, максимизации их инвестиционного потенциала, выделения в структуре информационной системы оценочно-рейтинговой и прогнозно-регуляторной подсистем.

Усовершенствованы методические основы формирования стратегии развития региона на примере Черкасской области за счет определения ее структуры и содержания основных составляющих: цели, принципов, характеристик социально-экономического положения и состояния производительных сил региона, сценариев развития, комплекса стратегических и оперативных целей, методов, инструментов, механизма реализации стратегии.

***Ключевые слова:** регион, производительные силы, инновационно-инвестиционные детерминанты, инновационно-инвестиционный статус, организационный механизм, информационно-аналитическое обеспечение, стратегия развития.*

SUMMARY

Pustovar, V. V. The Formation of Regional Development Strategy Based on its Innovation and Investment Status. – As a manuscript.

The thesis for obtaining a Degree of Candidate of Economics in the specialty 08.00.05 – the development of the productive forces and regional economy. – State Higher Education Establishment «Donetsk State Technical University» of Ministry of Education and Science of Ukraine, Pokrovsk, 2017.

The theoretical approaches to understanding the essence of innovation and investment determinants of strategic development of the region were developed in the thesis as well as the theoretical and methodological principles of forming and implementing regional policies to increase innovation and investment status of a region as the foundation of its strategy for socio-economic development were deepened. The methodical principles of assessing the impact of innovation and investment component of the productive forces for social and economic development of regions were improved using the integral relationship exponent of innovation and investment processes in a region with the level of development of its productive forces. The conceptual basis of regional strategic development by improving its innovation and investment status, organizational mechanism for development of regional strategy and its information and analytical support were improved. The methodical bases for development strategy of a region considering its innovation and investment status were improved.

Keywords: *region, the productive forces, innovation and investment determinants, innovation and investment status, organizational mechanism, informative and analytical support, strategy development.*

Підписано до друку 07.09.2017 р.

Формат 60×84 1/16. Ум. друк. арк. 0,9. Друк лазерний. Замовлення № 47/17.

Тираж 100 прим.

Надруковано у Видавничому центрі Індустріального інституту
ДВНЗ «ДОННТУ»